

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

IZVEDBENA NAVODILA ZA DVOJEZIČNO IZVAJANJE IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA DVOJEZIČNA SLOVENSKO-MADŽARSKA GIMNAZIJA

Priloga k javno veljavnemu in objavljenemu dvojezičnemu srednješolskemu izobraževalnemu programu:

	UL	KLASIUS- SRV	KLASIUS- P
Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija	13/20	15002	0102

IZVEDBENA NAVODILA ZA DVOJEZIČNO IZVAJANJE IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA DVOJEZIČNA SLOVENSKO-MADŽARSKA GIMNAZIJA

Avtorji besedila:

Vladimir Milekšič, Zavod RS za šolstvo

Tomaž Kranjc, Zavod RS za šolstvo

mag. Vida Gomivnik Thuma, Zavod RS za šolstvo

Mária Pisnjak, Zavod RS za šolstvo

Irena Kumer, Zavod RS za šolstvo

Pri oblikovanju izvedbenih navodil so v obdobju 2008-2011 s pripombami sodelovali:
Olga Požgai - Horvat, dr. med. spec., predsednica Komisije za narodnostna vprašanja
Občine Lendava;

mag. Anton Balažek, župan Občine Lendava,

Jožef Kocon in Ferenc Horváth, predsednika sveta Pomurske madžarske
samoupravne narodne skupnosti,

Štefan István Varga, član Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje,

Jožef Hajdinjak, podžupan občine Lendava,

Slavko Režonja in Silvija Hajdinjak Prendl, ravnatelj oz. ravnateljica DSŠ Lendava,

vsi učitelji DSŠ Lendava ter

Ines Vidmar in mag. Renata Zupanc Grom, Ministrstvo za šolstvo in šport.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na 110. seji dne 14. 2. 2008, 111. seji dne 28. 2. 2008, 114. seji dne 12. 6. 2008, 123. seji dne 18. 6. 2009, 128. seji dne 17. 12. 2009, 131. seji dne 15. 4. 2010, 147. seji dne 2. 2. 2012, 154. seji dne 24. 1. 2013 in 155. seji dne 28. 2. 2013 s sklepi določil učne načrte obveznih, izbirnih in maturitetnih predmetov v izobraževalnih programih gimnazije in dopolnitev znanj, ki jih morajo imeti izvajalci predmetov (Uradni list RS, št. 85/13).

Vsebinska redakcija:

Maria Pisnjak, Zavod RS za šolstvo

Vladimir Milekšič, Zavod RS za šolstvo

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Simona Kustec**

Za zavod: dr. **Vinko Logaj**

Druga spletna izdaja

Ljubljana, 2020

Določeno na 205. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 20. 2. 2020.

KAZALO

UVOD.....	1
PRILAGODITEV IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA.....	2
VKLJUČEVANJE UČENCEV IZ ŠOL S SLOVENSKIM UČNIM JEZIKOM V DVOJEZIČNI PROGRAM.....	3
UČNI JEZIK.....	4
MOŽNI NAČINI JEZIKOVNE ORGANIZACIJE POUKA NA DSŠ	5
POUK MADŽARŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU	6
UČNA GRADIVA.....	6
OBVEZNE IZBIRNE VSEBINE.....	7
VIRI.....	8
a. IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI:.....	8
b. SEZNAM PREDPISOV, KI SO PODLAGA TEM NAVODILOM:.....	8

SEZNAM KRATIC

DSŠ	dvojezična srednja šola
ZPIMVI	Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja
DV	oznaka izobraževalnih programov, prilagojenih za dvojezično izvajanje
SSSI	Strokovni svet RS za splošno izobraževanje
OIV	obvezne izbirne vsebine
A2	raven jezikovnega znanja v Skupnem evropskem referenčnem okviru za jezike: uporabnik na osnovni ravni (vmesna raven)

Pojasnilo:

madžarščina I: kot materinščina – (zapis v predmetnikih in tem besedilu)

madžarščina II: kot drugi jezik – (zapis v predmetnikih in tem besedilu)

UVOD

Vzgoja in izobraževanje pripadnikov madžarske narodne skupnosti je sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji; poteka na podlagi predpisov, ki urejajo področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega izobraževanja, nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja, srednjega strokovnega oziroma tehniškega ter srednjega splošnega izobraževanja.¹ Dvojezična srednja šola na narodnostno in jezikovno mešanem področju Prekmurja je torej sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji. Zanj veljajo vsi zakoni, podzakonski akti, predpisi, smernice za delo in navodila s področja vzgoje in izobraževanja. V skladu z 8. členom Zakona o gimnazijah ter 6. členom Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju sta učna jezika v dvojezični srednji šoli slovenski in madžarski. Vloga in naloge dvojezične srednje šole so še dodatno opredeljene v Zakonu o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (v nadaljevanju ZPIMVI). Skladno s tem zakonom se dvojezični izobraževalni programi prilagodijo tako, da se dopolnijo:

- cilji vzgoje in izobraževanja,
- pogoji za vključitev,
- predmetniki,
- učni načrti, katalogi znanj in izpitni katalogi.

ZPIMVI v 5. členu določa, da se pripravijo tudi navodila za izvajanje programov. Podlaga za pripravo izvedbenih navodil za dvojezično izvajanje programov so predpisi na področju vzgoje in izobraževanja (Zakon o gimnazijah, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, ZPIMVI), prilagoditve programov, ki so jih sprejeli ustrezni strokovni sveti, ter Izvedbena navodila za izvajanje programa dvojezične osnovne šole. Dvojezična srednja šola omogoča nadaljnje dvojezično izobraževanje predvsem učencem, ki so končali dvojezično osnovno šolo, in podobno kot dvojezična osnovna šola zagotavlja:

- vpisanim dijakom pravico do izobraževanja v obeh jezikih,
- mladostnikom obeh narodnosti prijazen in kakovosten model dvojezične srednje šole, tako da se:
 - zagotovi možnost izbire ravni zahtevnosti madžarskega jezika (kot materinščina ali kot drugi jezik na narodnostno mešanem območju) ter
 - upoštevajo in ohranjajo načela dvojezičnega pouka.

Dvojezično izvajanje izobraževalnih programov – s poudarkom na razvijanju ključnih kompetenc pri vseh predmetih – omogoča vsem dijakom z narodnostno mešanega območja v Prekmurju ohranjati in razvijati lastno narodnostno identiteto oz. lastne narodnostne identitete.

¹ Glej 2. člen ZPIMVI, Ur. l. RS 35/2001.

PRILAGODITEV IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Razen s prilagoditvami srednješolskih izobraževalnih programov, ki so opisane v nadaljevanju, se uresničevanje ciljev zagotavlja še:

- z zaposlovanjem ustrezno usposobljenih strokovnih delavcev (obvladovanje obeh učnih jezikov),
- z dodatnim usposabljanjem strokovnih delavcev (razvijanje sporazumevalne zmožnosti strokovnih delavcev v obeh učnih jezikih, usvajanje metodike dvojezičnega poučevanja),
- z učnimi gradivi v obeh jezikih (dvojezična učna gradiva),
- z zagotavljanjem dodatnih učnih sredstev in učil za izvajanje narodnostnega programa,
- s prilagojenimi normativi in standardi.

Da bi se lahko uresničevali cilji, opredeljeni v Zakonu o gimnazijah, in Zakonu o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje določil, da se izobraževalni program Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija² prilagodi na naslednji način:

- Slovenščina in madžarščina sta v dvojezični slovensko-madžarski gimnaziji enakopravna predmeta in enakovredna učna jezika. Slovenščina se v prvih dveh letnikih poučuje na eni ravni, v 3. in 4. letniku pa lahko dijaki, ki na maturi opravljajo izpit iz madžarščine kot materinščine, v skladu s predmetnikom izberejo slovenščino z manjšim številom ur. Madžarščina se v vseh letnikih poučuje na dveh ravneh: kot materinščina in kot drugi jezik. Na splošni maturi³ lahko dijaki v obveznem delu izberejo slovenščino ali madžarščino kot materinščino, kot predmet izbirnega dela splošne mature pa madžarščino⁴ ali slovenščino kot drugi jezik.
- V programu dvojezične gimnazije poteka pouk zgodovine, geografije in likovne umetnosti po prilagojenih učnih načrtih.

² Vir 1.

³ 4. člen Pravilnika o splošni maturi (UL 29/2008) in Maturitetni izpitni katalog za splošno maturo [http://www.ric.si/mma_bin.php/\\$file/2009090713582183/\\$fileN/MIK-2011.pdf](http://www.ric.si/mma_bin.php/$file/2009090713582183/$fileN/MIK-2011.pdf)

⁴ http://www.ric.si/splosna_matura/predmeti/madz_drugi_jezik/

VKLJUČEVANJE UČENCEV IZ ŠOL S SLOVENSKIM UČNIM JEZIKOM V DVOJEZIČNI PROGRAM

V program dvojezične gimnazije se praviloma vpisujejo učenci, ki so končali dvojezično osnovno šolo, lahko pa se vpišejo tudi učenci, ki so končali osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom, pod pogoji, ki so opredeljeni v posebnih pogojih za vključitev v program Dvojezične slovensko madžarske gimnazije. Tako enim kot drugim je treba omogočiti uspešno vključevanje v dvojezični pouk. Dvojezična srednja šola lahko tem učencem pomaga pri enakovrednem vključevanju v **dvojezični program** tako, da za bodoče dijake pred preverjanjem znanja madžarščine organizira različne oblike dodatnega jezikovnega usposabljanja v madžarščini (npr. jezikovni tečaj, poletni tabor na Madžarskem ipd.).

Šola jim prav tako mora zagotoviti tudi svetovanje pri izbiri ravni predmeta madžarščina kot drugi jezik in jih usmerjati v skupine na podlagi njihove dejanske sporazumevalne zmožnosti v tem jeziku v primeru ko se pouk madžarščine izvaja po modelu zunanje diferenciacije.

Dvojezična srednja šola lahko v sodelovanju z dvojezičnimi osnovnimi šolami ter osnovnimi šolami s slovenskim učnim jezikom na območju Prekmurja skrbi za medkulturni dialog in promoviranje madžarske kulture. V osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom v Prekmurju lahko z informiranjem in s promocijo svojih programov spodbuja odločitev, da v zadnjem vzgojno-izobraževalnem obdobju zainteresiranim učencem kot izbirni predmet ponudijo tudi madžarščino.

UČNI JEZIK

Pouk poteka pri vseh predmetih, razen pri pouku jezikov, dvojezično, tj. v slovenskem in madžarskem jeziku. Dijaki imajo v vseh fazah vzgojno-izobraževalnega procesa in pri drugih dejavnostih šole pravico sodelovati v svojem maternem jeziku, tj. slovenščini oz. madžarščini. Učitelji so dolžni pri svojem predmetu razvijati sporazumevalno zmožnost dijakov v obeh jezikih, tako da lahko dijaki uveljavljajo pravico do sodelovanja v vseh fazah vzgojno-izobraževalnega procesa v jeziku, ki ga izberejo.

Učitelji v programu dvojezične slovensko-madžarske gimnazije morajo pri vseh dijakih in pri vseh predmetih, razen pri pouku jezikov, načrtovati in izpeljati dvojezični pouk tako, da dijaki pridobijo in pri preverjanju znanja izkažejo obvladovanje strokovne terminologije v obeh učnih jezikih, in to ne glede na jezikovno organizacijo pouka. Minimalna znanja na področju strokovne terminologije v obeh učnih jezikih določijo strokovni aktivisti DSS na podlagi učnih načrtov.

Pri ocenjevanju so dijaki pri vseh predmetih, razen pri jezikih, ocenjeni na osnovi odgovorov v jeziku, ki ga sami izberejo.

Vprašanja na listkih za ustni izpit pri maturi morajo biti dvojezična, za kar poskrbita Državni izpitni center (RIC) in šola.

V skladu z drugim odstavkom 8. člena ZPIMVI se izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela lahko prilagodi tudi na ravni jezikovne organizacije pouka.

MOŽNI NAČINI JEZIKOVNE ORGANIZACIJE POUKA NA DSŠ

V vseh dvojezičnih izobraževalnih programih in pri vseh predmetih (razen pri jezikih) poteka pouk v obeh jezikih, tj. v slovenščini in madžarščini. Jezikovno organizacijo pouka je mogoče izvesti na različne načine oz. s kombinacijo naslednjih modelov:

a. po ciljno vzporedni metodi – obravnava snovi poteka v enem učnem jeziku, poglobljanje, utrjevanje in povzetki z zapisom izrazja (strokovne terminologije) pa v drugem učnem jeziku; ciljno vzporedno metodo oz. ciljno usmerjeno, organizirano rabo/menjavo obeh učnih jezikov učitelj načrtuje skupaj z drugimi vidiki priprave pouka; v pripravi zapiše tudi, kolikšen delež pouka (vsebine oz. elementi učne ure) se izvaja v posameznem jeziku.

b. s timskim poučevanjem dveh učiteljev – tako se omogoča uresničevanje ciljev dvojezičnega pouka, še posebej na področju programskih enot stroke v poklicnih in strokovnih programih. Timsko poučevanje se lahko izvaja v obsegu, ki ga omogoča Pravilnik o normativih in standardih v dvojezični srednji šoli.

c. z jezikovnimi učnimi skupinami – organizirajo se z delitvijo jezikovno heterogenih oddelkov v homogene jezikovne skupine; šola se odloči, pri katerih predmetih ali fazah pouka jih bo organizirala; priporočljivo bi bilo, da se to zgodi pri predmetih z narodnostnimi vsebinami; če to ni mogoče, se pri teh predmetih pri obravnavi narodnostnih vsebin razmerje uporabe učnega jezika obrne v korist madžarskega jezika. Pouk v jezikovno homogenih skupinah se lahko izvaja v obsegu, ki ga omogoča Pravilnik o normativih in standardih v dvojezični srednji šoli.

Pri timskem poučevanju ali poučevanju v jezikovnih učnih skupinah je treba zagotoviti učitelja z visoko sporazumevalno zmožnostjo v slovenščini in učitelja z visoko sporazumevalno zmožnostjo v madžarščini. Če ni mogoče zagotoviti učitelja predmeta z ustreznim znanjem madžarščine (drugega v timu), ga lahko ob zagotavljeni strokovni podpori iz ustreznega strokovnega aktiva začasno nadomesti učitelj madžarščine.

Ne glede na jezikovno organizacijo pouka morajo učitelji dijakom omogočiti usvajanje strokovne terminologije v jeziku, ki ni njihova materinščina, vsaj na ravni minimalnih znanj. Obvladovanje le-te so dolžni tudi preverjati.

Možnosti jezikovne organizacije pouka se morajo predstaviti dijakom in njihovim staršem.

POUK MADŽARŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU

Zaradi različne sporazumevalne zmožnosti dijakov v madžarščini, kar je predvsem posledica vpisa učencev, ki niso končali dvojezične osnovne šole, se pouk madžarščine kot drugega jezika v vseh srednješolskih izobraževalnih programih lahko izvaja po načelu notranje ali zunanje diferenciacije.

Madžarščina kot drugi jezik na narodnostno mešanem območju je v dvojezični slovensko-madžarski gimnaziji predmet izbirnega dela splošne mature, ki ga šola vsako leto ponudi dijakom.

Zaradi uspešne priprave na maturo je smiselno izvajanje pouka po modelu zunanje diferenciacije.

UČNA GRADIVA

Za izvajanje dvojezičnega pouka je v skladu s 6. členom ZPIMVI treba zagotoviti dvojezična učna gradiva, učna gradiva za madžarščino ter učna gradiva z narodnostnimi vsebinami oz. s temi vsebinami ustrezno dopolnjene prevode slovenskih učnih gradiv.

Ustrezna učna gradiva se zagotovijo:

- s prevajanjem slovenskih učnih gradiv,
- s prilagoditvami slovenskih gradiv (dodane narodnostne vsebine),
- s pripravo avtorskih učnih gradiv (učna gradiva za madžarščino II, dodatki k prevedenim učnim gradivom) ter
- z uvozom učnih gradiv v madžarskem jeziku.

Prevedejo se tudi maturitetni in predmetni izpitni katalogi in ostala maturitetna gradiva.

OBVEZNE IZBIRNE VSEBINE

Obvezne izbirne vsebine v gimnazijskem programu so sestavni del izobraževalnega programa. Ponujajo možnost, da se z različnimi oblikami dvojezičnega izobraževanja dodatno razvija sporazumevalna zmožnost dijakov v obeh jezikih, ter prispevajo k razvijanju zavesti o pripadnosti narodnostni skupnosti, ohranjanju lastne kulturne tradicije in medkulturnemu dialogu (npr. dvojezične ekskurzije s predstavitvami v obeh jezikih, obiski kulturnih in izobraževalnih subjektov v Sloveniji in na Madžarskem, sodelovanje z madžarskimi in drugimi šolami v projektih, priprava in izvedba dvojezičnih kulturnih prireditev, tabori in športni dnevi, naravoslovni in naravovarstveni projekti, tečaji ipd.). Znotraj teh oblik je šola dolžna ponuditi dijakom vsaj eno strokovno ekskurzijo v času trajanja izobraževalnega programa. Za dijake programa dvojezične slovensko-madžarske gimnazije je strokovna ekskurzija na Madžarsko obvezna.⁵

⁵ Glej vir 1.

VIRI

a. IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI:

1. Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija

<http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2015/programi/gimnazija/programi.htm#splosna>

2. Model skupnega izvajanja izobraževalnih programov SPI na narodno mešanem območju (iztekajoči se)

<http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/SPI/index.htm>

b. SEZNAM PREDPISOV, KI SO PODLAGA TEM NAVODILOM:

1. Zakon o gimnazijah, Ur. l. RS, št. 1/2007.

2. Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (UL RS št. 35/01 in 102/07 Zakon o maturi, Ur. l. RS, št. 1/2007 z dne 5. 1. 2007.

3. Pravilnik o normativih in standardih v dvojezični srednji šoli (UL RS, št. 85/03, 100/07, 67/08, 21/11 in 55/11)

4. Izvedbena navodila za izvajanje programa 9-letne dvojezične osnovne šole, 43. seja SSSI, 31. 5. 2001; 50. seja SSSI, 15. 5. 2002.

5. Skupni evropski referenčni okvir za jezike:
<http://www.toolproject.eu/index.php?id=37&L=4>